๚ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส๚

ธมฺมนีติ

๑. วนฺทิตฺวา รตนํ เสฏฺฐํ , นิสฺสาย ปุพฺพเก ครุํ;
นิติธมฺมํปวกฺขามิ, สพฺพโลกสุขาวหํ๚

๒. อาจริโยจสิปฺปญฺจ, ปญฺญาสุตํกถาธนํ;
เทโสจนิสฺสโยมิตฺตํ, ทุชฺชโนสุชโนพลํ๚

๓. อิตฺถีปุโตฺตจทาโสจ , ฆราวาโสกตากโต;
ญาตโพฺพจอลงฺกาโร, ราชธโมฺมปเสวโก;
ทุกาทิมิสฺสโกเจว, ปกิณฺณโกติมาติกา๚

๔. กิเนฺตหิปาทสุสฺสสา , เยสํนตฺถิครูนิห;
เยตปฺปาทรโชกิณฺณา, เตวสาธูวิเวกิโน๚

๕. วินาครูปเทสนฺตํ, พาโลลงฺกตฺตุมิจฺฉติ;
สมฺปาปุเณนวิญฺญูหิ, หสภาวํกถํนฺโส๚

๖. อุฏฺฐานาอุปฏฺฐานาจ, สุสฺสุสาปริจาริกา;
สกฺกจฺจํสิปฺปุคฺคหณํ, ครุํอาราธเยพุโธ๚

๗. อุปชฺฌาจริยานญฺจ , มาตาปิตูนเมวจ;
สกฺกจฺจํโยนุปฏฺฐาติ, สุโตปิตสฺสตาทิโส๚

๘. อุปชฺฌาจริยานญฺจ, มาตาปิตูนเมวจ;
สกฺกจฺจํโยอุปฏฺฐาติ, สุโตปิตสฺสตาทิโส;

๙. สมฺมาอุปปริกฺขิตฺวา;
อกฺขเรสุปเทสุจ;
โจรฆาโตสิโสฺสสิยา,
ครฺโจรฏฺฏการโก๚

๑๐. ปณฺฑิโตสุตสมฺปโนฺน , ยตฺถอตฺถีติ เจสุโต;
มหุสฺสาเหนตํฐานํ, คนฺตพฺพํวสฺเตสินา๚

๑๑. สุขํรุกฺขสฺสฉายาว, ตโตญาติมาตาปิตุ;
ตโตอาจริโยรโญฺญ, ตโตชินสฺสสาสนํ๚

๑๒. ปาสาณฉตฺตํครุกํ, ตโตเทวานจิกฺขนํ;
ตโตวุฑฺฒานโมวาโท, ตโตชินสฺสสาสนํ๚

๑๓. ตุลํสลฺลหุกํโลเก , ตโตจปลชาติโก;
ตโตวุฑฺฒานโนวาโท, ยติธเมฺมปมาทโก๚

๑๔. สุติสมฺมุติสงฺขฺยาจ, โยคานิติวิเสสกา;
คนฺธพฺพาคณิกาเจว, ธนุเพทาจปูรณาฯ

๑๕. ติกิจฺฉาอิติหาสาจ , โชติมายาจฉนฺทติ;
เกตุมนฺตาจสทฺทาจ, สิปฺปาฏฺฐารสกาอิเมฯ

๑๖. อลสสฺสกุโตสิปฺปํ, อสิปฺปสฺสกุโตธนํ;
อธนสฺสกุโตมิตฺตํ, อมิตฺตสฺสกุโตสุขํ;
อสุขสฺสกุโตปุญฺญํ, อปุญฺญสฺสกุโตนิพฺพานํฯ

๑๗. สิปฺปํสมํธนํนตฺถิ, สิปฺปํโจรานคณฺหนฺติ;
อิธโลเกสิปฺปํมิตฺตํ, ปรโลเกสุขาวหํฯ

๑๘. โพธปุตฺรสทาวิตฺยํ , มาเขทาจริยํครุํ;
สเทเสปูชิโตราชา, พุโธสพฺพตฺถปูชิโตฯ

๑๙. โพธปุตฺรกิมาลเสฺส, อโพโธภารวาหโก;
โพธโกปูชิโต โลเก, โพธปุตฺรทิเนทิเนฯ

๒๐. รูปโยพฺพนฺนสมฺปนฺนา, วิสาลกุลสมฺภวา;
วิตฺยาหีนานโสภนฺติ, นิคนฺธาอิวกึสุกาฯ

๒๑. มาตาสตฺรุรุปิตาจ , พาลกาเลนสิกฺขิต;
น โสภติสภามเชฺฌ, หํสมเชฺฌพโกยถาฯ

๒๒. คุโณเสฏฺฐงฺคตํยาติ, นอุเจฺจสยเนวเส;
ปาสาทสึขเรวาโส, กาโกกึครุโฬสิยาฯ

๒๓. สพฺพสฺตมธิยเต, หีนมุกฺกฏฺฐมชฺฌิเม;
สพฺพสฺสอตฺถํชาเนยฺย, นจสพฺพํปโยชเยฯ

๒๔. นโลเกโสภเตมุโฬฺห ,
เกวลตฺตปสํสโก;
อปิสมฺปิหิโตกูเป,
กตวิโชฺชปกาสิโตฯ

๒๕. มทนฺตทมนํสตฺถํ, ขลานํกุรฺเตมทํ;
จกฺขุสงฺขารกํเตชํ, อฺลูกานมิวนฺธกํฯ

๒๖. โภชนํเมถุนํนิทฺทา,
คเวโปเสจวิชฺชติ;
วิชฺชาวิเสโสโปสสฺส,
ตํหีโนโคสโมภเวฯ

๒๗. โยสิโสฺสสิปฺปโลเภน , พหุํพหฺวคณฺหาติ;
มุโควสุปินํปสฺสํ, นสกฺกากถิตุํ ปรํฯ

๒๘. สุสฺสูสาสุตวฑฺฒนา, ปญฺญายวฑฺฒนํสุตํ;
ปญฺญายอตฺถํชานนฺติ, ญาโตอโตฺถสุขาวโหฯ

๒๙. อนาคตํภยํทิสฺวา , ทูรโตปริวชฺชเย;
อาคตญฺจภยํทิสฺวา, อภิโตโหติปณฺฑิโตฯ

๓๐. โลภํโกธํมทํมานํ, ตนฺทึอิสฺสํปมตฺตกํ;
โสณฺฑํนิทฺทาลุกํมกฺขํ, มเจฺฉรญฺจชเหพุโธฯ

๓๑. สทฺธาหิริจโอตฺตปฺปํ, พาหุสจฺจํวิรํสติ;
ปญฺญาจสตฺตธเมฺมหิ, สมฺปโนฺนปณฺฑิโตมโตฯ

๓๒. ทิเฏฺฐธเมฺมจโยอโตฺถ ,
โยจโตฺถสมฺปรายิโก;
อตฺถาภิสมยาธีโร,
ปณฺฑิโตติปวุจฺจติฯ

๓๓. สภาวสทิสํวากฺยํ, สภาวสทิสํปิยํ;
สภาวสทิสํโกธํ, โยชานาติสปณฺฑิโตฯ

๓๔. ภูปาโลปณฺฑิโตนิจฺจํ, เนวตฺโลฺยกฺทาจนํ;
สเทเสปูชิโตราชา, พุโธสพฺพตฺถปูชิโตฯ

๓๕. ปณฺฑิตสฺสปสํสาย , ทโณฺฑพาเลนทิยฺยเต;
ปณฺฑิโตปณฺฑิเตเนว, วณฺณิโตวสุวณฺณิโตฯ

๓๖. อตฺตนายทิเอเกน, วินิเถนมหาชนา;
วินยํยนฺติสเพฺพปิ, โกธํนาเสยฺยปณฺฑิโตฯ

๓๗. สรีรสฺสคุณานญฺจ, ทูรมจฺจนฺตมนฺตรํ;
สรีรํขณวิทฺธํสิ, คุณาตฺกปฺปฐายิโนฯ

๓๘. อตฺถํมหนฺตมาปชฺชํ, วิชฺชํสมฺปตฺติเมวจ;
วิจเรยฺยามานถโทฺธ, ปณฺฑิโตโสปวุจฺจติฯ

๓๙. นาลพฺภมติปเตฺถนฺติ , นฏฺฐมฺปินจโสจเร;
วิปฺปตฺยญฺจนมุยฺหนฺติ, เยนราเตวปณฺฑิตาฯ

๔๐. คณฺฐิฐาเนเอกปเท, นาติมเญฺญยฺยปณฺฑิโต;
กิมโกฺกเวฬุปฺพฺภาโร, ติมหาทีปภานุโทฯ

๔๑. คุณโทเสสฺเนเกน, อตฺถิโกจิวิวชฺชิโต;
สุขุมาลปทุมสฺส, นฬํภวติกกฺขฬํฯ

๔๒. สุมหนฺตานิสตฺถานิ, ธารยนฺตาพหุสฺสุตา;
เฉทาโยสํสยานนฺตุ, กฺลิสฺสนฺติโลภโมหิตาฯ

๔๓. โทสํปิสคุเณทิสฺวา , คุณวาทีวทนฺติน;
นโลโกวิชฺชมานมฺปิจเนฺทปสฺสติลญฺชนํฯ

๔๔. สกิํปิวิญฺญูธีเรน, กโรติสหสงฺคมํ;
อตฺตตฺถญฺจปรตฺถญฺจ, นิพฺพานนฺตํสุขํลเภฯ

๔๕. นทีตีเรฎฺฐิเตกูเป, อรณิตาลวณฺฑเก;
นวทาปาทินตฺถีติ, นมฺเขวจนํตถาฯ

๔๖. ปณฺฑิโตอปฺโฎฺฐเภรี , ปชฺชฺโนฺนโหติปฺจฺฉิโต;
พาโลปฺโฎฺฐอปฺโฎฺฐปิ, พหฺวิกตฺถเตสทาฯ

๔๗. คุณสมฺปนฺนลงฺกาโร, สพฺพสตฺตหิตาวโห;
ปรตฺตตฺถํนจเรยฺย, กุโตโสปณฺฑิโตภเวฯ

๔๘. สปรตฺถํจเรธีโร, อสโกฺกโนฺตสกํจเร;
ตมฺปิเจวอสโกฺกโนฺต, ปาปาตฺตานํวิโยชเยฯ

๔๙. สพฺพํสฺณาติโสเตน , สพฺพํปสฺสติจกฺขุนา;
นจทิฎฺฐํสุตํธีโร, สพฺพิจฺฉิตุมรหติฯ

๕๐. จกฺขุมาสฺสยถาอโนฺธ, โสตวาพธิโรยถา;
ปญฺญาวาปิยถามฺโค, พลวาทุพฺพโลริว;
อถอเตฺถสมุปฺปเนฺน, สเยยฺยมตสายิตํฯ

๕๑. อติชาตํมนุชาตํ, ปุตฺตมิจฺฉนฺติปณฺฑิตา;
อวชาตํนอิจฺฉนฺติ, โยโหติกุลฉิโนฺนโกฯ

๕๒. ตโยวปณฺฑิตาสเตฺถ , อหเมวาติวาทิจ;
อหมปิติวาทีจ, นาหนฺติจอิเมตโย;

๕๓. นสาสภายตฺถนสนฺติสโนฺต,
นเตสโนฺตเยนวทนฺติธมฺมํ;
ราคญฺจโทสญฺจปหายโมหํ,
ธมฺมํภณนฺตาวภวนฺติสโนฺตฯ

๕๔. พาเลจฺมฺมตฺตเกภูเป, คุรุํมาตาปิตูสฺวปิ;
สเงฺฆเชเฏฺฐจภาตริ, นโทสากริยาพุธาฯ

๕๕. อตฺตนามโนตาปญฺจ , ฆเรทุจฺจริตานิจ;
วญฺจนญฺจอวมานํ, มติมานปกาสเยฯ

๕๖. ปรทารํชเนตฺติํว, เลฑฺฑฺํวปรสนฺตกํ;
อตฺตาวสพฺพสตฺตานํ, โยปสฺสติสปณฺฑิโตฯ

๕๗. สเฐนมิตฺตํกลุเสนธมฺมํ,
ปโรปตาเปนสมิทฺธิภาวํ;

สุเขนวิชฺชํผรุเสนนาริํ,
อิจฺฉนฺติเยเตนเจวปณฺฑิตาฯ

๕๘. นิปฺเณสุหเมเสยฺย , วิจินิตฺวาสุตฺตตฺถิโก;
สตฺตํหุกฺขลิยํปกฺกํ, ภาชเนปิตถาภเวฯ

๕๙. วสุํคณฺหนฺติทูรฎฺฐา, ปพฺพเตรตโนจิเต;
นมิลกฺขาสมีปฎฺฐา, เอวํพาลาพหุสฺสุเตฯ

๖๐. หิรเญฺญนมิคานํว , สุสีเลนอสีลิโน;
อธมฺมิกสฺสธเมน, พาลานมฺปิสุเตนกิํฯ

๖๑. อปฺปสฺสุตายํปุริโส, พลิพโทฺธวชีวติ;
มํสานิตสฺสวฑฺฒนฺติ, ปญฺญาตสฺสนวฑฺฒติฯ

๖๒. อปฺปสฺสุโตสฺตํอปฺปํ, พหุมญฺญติมานิโก;
สินฺธูทกํอปสฺสโนฺต, กูเปโสยํวมณฺฑุโกฯ

๖๓. ตทมินาปิชานาถ , โสเพฺภสุปตีเรสุจ;
สณนฺตายนฺติกุโสพฺภา, ตุณฺหียนฺติมโหทธีฯ

๖๔. สุภาสิตํอุตฺตมมาหุสโนฺต,
ธมฺมํภเณนาธมฺมํ, ตํทุติยํ;
ปิยํภเณนาปิยํตํตติยํ,
สจฺจํภเณนาลิกํตํจตุตฺถํฯ

๖๕. สีหเมทาสุวเณฺณว , นจติฎฺฐนฺติรจเต;
ปณฺฑิตานํกถาวากฺยํ นจติฎฺฐติทุชฺชเนฯ

๖๖. มหาเตโชปิเตโชยํ, มตฺติกํนมุทุํกเร;
อาโปปาเปติมุทุกํ, สาธุวาจากกฺขฬํ;

๖๗. มุทุนาวริปุํเชติ, มุทุนาเชติทารุณํ;
นาสิทฺธิมุทุนากิญฺจิ, ยโตโตมุทุนาชเยฯ

๖๘. จนฺทนํ สีตลํ โลเก, ตโต จนฺทํว สีตลํ;
จนฺทน จนฺท สีตมฺหา, สาธุวากฺยํ สุภาสิตํฯ

๖๙. สีตวาโจ พหุมิโตฺต, ผรุโสตุ อมิตฺตโก;
อุปมํ เอตฺถ ญาตพฺพา, จนฺทสูริยราชุนํฯ

๗๐. ปตฺตกโลฺลทิตํอปฺปํ, วากฺยํสุภาสิตํภเว;
ขุทฺทิตสฺสกทนฺนมฺปิ, ภุตฺตํสาทุรโสภเวฯ

๗๑. สตฺถกาปิพหุวาจา , นาทราพหุภาณิโน;
โสปการมฺปยุทาสีนํ, นนฺทิฎฺฐํนทีชลํฯ

๗๒. นาติเวลํปภาเสยฺย, นตุณฺหิสพฺพทาสิยา;
อวิกิณฺณํมิตํวากฺยํ, ปตฺตกาเลอุทีรเยฯ

๗๓. อิจฺฉิตเพฺพสุกเมฺมสุ, วาจายกุสลํมูลํ;
วาจายกุสเลนเฏฺฐ, อิจฺฉิตพฺพํนสิชฺฌติฯ

๗๔. หตฺถปาทาสิโรปิฏฺฐิ, กุจฺฉิปญฺจอิเมชนา;
มุขเมวูปเสวนฺติ, สทาวอนฺสาสิตาฯ

๗๕. สทฺธาธนํสีลธนํ , หิริโอตฺตปฺปิยํธนํ;
สุตธนญฺจจาโคจ, ปญฺญาเวสตฺตมํธนํฯ

๗๖. อิตฺถีนญฺจธนํรูปํ, ปุริสานํธนํกุลํ;
อุรคานํธนํวิสํ, ภูปาลานํธนํพลํ;
ภิกฺขูนญฺจธนํสีลํ, พฺรหฺมณานํธนํวิชฺชาฯ

๗๗. นรูปํนจปญฺญาณํ , นจกุลญฺจสมฺภโว;
กาลวิปฺปตฺติสมฺปตฺต, ธนเมววิเสสกํฯ

๗๘. ธนหีนํจเชมิตฺตา, ปุตฺตทาราสโหทรา;
ธนวนฺตํวเสวนฺติ, ธนํโลเกมหาสขาฯ

๗๙. สตฺตาสทูปเสวนฺติ, โสทกํวาปิอาทิกํ;
สโภคํสธนเญฺจว, ตุจฺฉาเตเจชหนฺติเตฯ

๘๐. อตฺตนาวกตาลกฺขี , อลกฺขีอตฺตนากตา;
นหิลกฺขึอลกฺขิญฺจ, อโญฺญอญฺญสฺสการิโตฯ

๘๑. ธนวาโชติโยราชา, นทีเวโชฺชตถาอิเม;
ปญฺจยตฺถนวิชฺชนฺติ, นตตฺถทิวสํวเสฯ

๘๒. ยตฺถเทเสนสมาโน , นปีตินจพนฺธโว;
นจวิชฺชาคโมโกจิ, นตตฺถทิวสํวเสฯ

๘๓. อมานนายตฺถสิยา, สนฺตานํอวมานนํ;
หีนสมานนาวาปิ, นตตฺถทิวสํวเสฯ

๘๔. เทสโมสชฺชคจฺฉนฺติ, สีหาสปฺปุริสาคชา;
ตเตฺตวนิธนํยนฺติ, กากากาปุริสามิคาฯ

๘๕. ยตฺถาลโสจทโกฺขจ , สูโรภิรุสมปูชา;
นสโนฺตตตฺถวสนฺติ, อวิเสสกเรนโกฯ

๘๖. จลเตฺยเกนปาเทน, ติฏฺฐเตฺยเกนปณฺฑิโต;
นาสมิกฺขฺยปรํฐานํ, ปุพฺพมายตนํจเชฯ

๘๗. ฐานภฏฺฐานโสภเนฺต, ทนฺตาเกสานขานรา;

อิติวิญฺญายมติมา, สฐานํนลหุํจเชฯ

๘๘. คุโณสพฺพญฺญุตุโลฺยปิ, สีทเตฺยโกอนิสฺสโย;
อนคฺฆํรตนํมณิ, เหมํนิสฺสายโสภเตฯ

๘๙. นเสเวผรุสํสามิํ, ตํปิเสเวนมจฺฉริํ;
ตโตนิคฺคณฺหิกํสามิํ, เนวาปคฺคณฺหิกํตโตฯ

๙๐. ปโรเกฺขคุณหนฺตารํ , ปจฺจเกฺขปิยภาณินํ;
ตาทิสํโนปเสเวยฺย, วิสกุมฺภํปโลภิตํฯ

๙๑. ปิฏฺฐิโตกฺกํนิเสเวยฺย, นิเสเวอคฺคิกุจฺฉินา;
สามีนํสพฺพกาเยน, ปรโลกํอมุฟฺหโกฯ

๙๒. นเสเวกตปาปมฺหิ, น เสวาลิกวาทเน;
นเสเวอตฺตทตฺถมฺหิ, นเสเวอติสนฺตเกฯ

๙๓. มหนฺตํนิสฺสยํกตฺวา , ขุทฺทโกปิมหาภเว;
เหมปพฺพตํนิสฺสาย, เหมปกฺขีภวนฺติเตฯ

๙๔. อสหาโยสมโตฺตปิ, เตชสีกิํกริสฺสติ;
นิวาตสณฺฐิโตอคฺคิ, สยเมวูปสมฺมติฯ

๙๕. รุกฺขาสฺุภูมินิสฺสาย, ปุปฺผผลํปวฑฺฒติ;
สปฺปุริสูปนิสฺสาย, มหาปุญฺญํปวฑฺฒติฯ

๙๖. อนลโสอจณฺฑิโกฺก , อสโฐฺฐสุจิสจฺจวา;
อลุโทฺธอตฺถกาโมจ, ตมุตฺตํอุตฺตโมนโรฯ

๙๗. อหิเตปฏิเสโธจ, หิเตสุจนิโยชโก;
พฺยสเนจาปริจฺจาโค, สเงฺขปํมิตฺตลกฺขณํฯ

๙๘. อาตุเรพฺยสเนสเจ , ทุพฺภิเกฺขปรวิคฺคเห;
ราชทฺวาเรสุสาเนจ, สเงฺขปํมิตฺตลกฺขิณํฯ

๙๙. หิเตสโนสุมิโตฺตจ, วิญฺญูจทุลฺลโภชโน;
ยโถสธญฺจสาทุญฺจ, โรคหารีจสชฺชโนฯ

๑๐๐. โยธุวานิปริจฺชฺช, อธุวาโนปเสวติ;
ธุวานิตสฺสนสฺสนฺติ, อธุเวสุกถาวกาฯ

๑๐๑. ลุทฺธมเตฺถนคเณฺหยฺย , ถทฺธมญฺชถิกมฺมุนา;
ฉนฺทานุวตฺติยามุฟฺหํ, ยถาภูเตนปณฺฑิตํฯ

๑๐๒. สจฺจาภิกฺขณสํสคฺคา, อสโมสรเณนจ;
เอเตนมิตฺตาชิรนฺติ, อกาเลยาจเนนจฯ

๑๐๓ตสฺมานาภิกฺขณํคเจฺฉ, นจคเจฺฉจิราจิรํ;
กาเลนยาจํยาเจยฺย, เอวํมิตฺตานชียเรฯ

๑๐๔เยนมิเตฺตนสํสคฺคา , โยคเกฺขโมวิหียติ;
ปุเพฺพวชฺฌภวํตสฺส, รเกฺขยฺยคฺคิํวปณฺฑิโตฯ

๑๐๕เยนมิเตฺตนสํสคฺคา, โยคเกฺขโมปวฑฺฒติ;
กเรยฺยตฺตสมํวุตฺติํ, สพฺพกิเจฺจสุปณฺฑิโตฯ

๑๐๖ปเพฺพปเพฺพกเมนุจฺฉุ, วิเสสรสวาคฺคโต;
ตถาสุเมตฺติโกสาธุ, วิปริโตฺตวทุชฺชโนฯ

๑๐๗เตเนวมุนินาวุตฺตํ , ธมฺมาเยเกจิโลกิยา;
ตตาโลกุตฺตราเจว, ธมฺมานิพฺพานคามิโนฯ

๑๐๘กลฺยาณมิตฺตมาคมฺม, สเพฺพเตโหนฺติปาณินํ;
ตสฺมากลฺยาณมิเตฺตสุ, กาตพฺพํหิสทาทรํฯ

๑๐๙โยหเวกตญฺญูกตเวทิธีโร,
กลฺยาณมิเตฺตทฬฺหภตฺติจโหติ;
ทุกฺขิตสฺสสกฺกจฺจํกโรติกิจฺจํ,
ตพฺภาวํสปฺปุริสํวทนฺติโลเกฯ

๑๑๐หิตกาโรปโรพนฺธุ , พนฺธูปิอหิโตปโร;
อหิโตเทหโชพฺยาธิ, หิตมารญฺญโมสธํฯ

๑๑๑ปทุมํวมุขยสฺส, วาจาจนฺทนสีตลํ;
มธุติฏฺฐติชิวฺหเคฺค, หทเยสฺหลาหลํ;
ตาทิสํโนปเสเวยฺย, ตํมิตฺตํปริวชฺชเยฯ

๑๑๒กตฺวานกุสลํกมฺมํ , กตฺวาน, กุสลํปุเร;
สุขิตํทุกฺขิตํโหนฺตํ, โสพาโลโยนปสฺสติฯ

๑๑๓กาลเกฺขเปนหาเปติ, ทานสีลาทิกํชโฬ;
อถิรํปิถิรํมเญฺญ, อตฺตานํสสฺสตีสมํฯ

๑๑๔พาโลธปาปกํกตฺวา, นตํฉฑฺฑิตุมุสฺสเห;
กิํพฺยคฺฆอาทิคจฺฉโนฺต, ปทํมเกฺขตุมุสฺสเหฯ

๑๑๕นิทฺธโนปิจกาเมติ , ทุพฺพโลเวริกํกโร;
มนฺทสโตฺถวิวาทตฺถี, ติวิธํมุฬฺหลกฺขณํฯ

๑๑๖อนวฺหายํคมยโนฺต, อปุจฺฉาพหุภาสโก;
อตฺตคฺคุณํปสํสนฺติ, ติวิธํหีนลกฺขณํฯ

๑๑๗ยถาจุฏฺฏุมฺปราปกฺกา, พหิรตฺตกเมวจ;
อโนฺตกิมิลปูรโณ, เอวํทุชฺชนธมฺมตาฯ

๑๑๘. ยทูนกํสณติตํ, ยํปูรํสนฺตเมวตํ;
อฑฺฒกุมฺภุปโมพาโล, ยํปูรกุโมฺภวปณฺฑิโตฯ

๑๑๙. พุเธหิสาสมาโนปิ , ขโลพหุตเกตโว;
ฆํสิยมาโนปงฺคาโร, นิลมตฺตํนิคจฺฉติฯ

๑๒๐. มุฟฺหสิโสฺสปเทเสน, กุนารีภรเณนจ;
ขลสตฺตูหิสํโยคา, ปณฺฑิโตปฺยวสีทติฯ

๑๒๑. จารุตาปรทาราย, ธนํโลกตปตฺติยา;
ปสุตํสาธุนาสาย, ขเลขลตราคุณาฯ

๑๒๒. อิโตหาสตรํโลเก , กิญฺจิตสฺสนวิชฺชติ;
ทุชฺชโนติจยํอาห, สุชนํทุชฺชโนสยํฯ

๑๒๓. นวินาปรวาเทน, รมนฺติทุชฺชนาขลุ;
นสาสพฺพรเสภุตฺวา, วินาสุเทฺธนตุสฺสติฯ

๑๒๔. ตปฺปเตยาติสมฺพนฺธํ, ทฺรวํภวตฺยวนตํ;
มุทุทุชฺชนจิตฺตํน กึโลเหนปมียเตฯ

๑๒๕. ตสฺมาทุชฺชนสํสคฺคํ , อาสิวีสมิโวรคํ;
อารกาปริวเชฺชยฺย, ภูตกาโมวิจกฺขโณฯ

๑๒๖. ทุชฺชเนนหิสํสคฺคํ, สตฺตุตาปินยุชฺชติ;
ตโตฺตวฑยฺหตฺยงฺคาโร, สโนฺตกาฬายตํกโร;

๑๒๗. ทุชฺชโนวชฺชนีโยว, วิชฺชายาลงฺกโตปิเจ;
มณินาลงฺกโตสโนฺต, สโพฺพกึนุภยํกโรฯ

๑๒๘. อคฺคิโนทหโตทายํ, สขาภวติมาลุโต;
โสเอวทีปํนาเสติ, ขเลนเตฺถวมิตฺตตาฯ

๑๒๙. สโพฺพทุโฏฺฐขโลทุโฏฺฐ , สพฺพาทุฏฺฐตโรขโล;
มโนฺตสเธหิโสสโพฺพ, ขโลเกนุปสมฺมติฯ

๑๓๐. หทยเฏฺฐนสุเตน, ขโลเนวสุสีลวา;
มธุนาโกฏรเฏฺฐน, นิโมฺพกึมธุโรภเวฯ

๑๓๑. อสตํสมฺปโยเคน, สโนฺตปิอสโนฺตภเว;
มโคฺคกจวรยุโตฺต, อุชุมฺปิอสาธุภเวฯ

๑๓๒. ปุติมจฺฉํกุสเคฺคน , โยนโรอุปนยฺหติ;
กุสาปิปุติํวายนฺติ, เอวํพาลุปเสวนาฯ

๑๓๓. พาลํนปเสฺสนสุเณ, นจพาเสนสํวเส;
พาเลนาลาปสลฺลาปํ, นกเรนจโรจเยฯ

๑๓๔ อนยํเนติทุเมฺมโธ, อธุรายนิยุญฺชติ;
ทุนฺนโยเสยฺยโสโหติ, สมฺมาวุโตฺตปิกุปฺปติ;
วินยํโสนชานาติ, สาธุเสนอทสฺสนํฯ

๑๓๕ ยาวชีวํปิเจพาโล , ปณฺฑิตํปยิรูปาสิ;
นโสธมฺมํวิชานาติ, ทพฺพิสูปรสํยถาฯ

๑๓๖ ผลํเวกทลึหนฺติ, หนฺติเวฬุนฬํผลํ;
สกฺกาโรกาปุริสํหนฺติ, คโพฺภอสฺสตรึยถาฯ

๑๓๗ สุนโขสุนขํทิสฺวา, ทนฺตํทเสฺสติหึสิตุํ;
ทุชฺชโนทุชฺชนํทิสฺวา, โรสยํหึสมิจฺฉติฯ

๑๓๘ มณฺฑูโกปินฺโกฺกสีโห , สุกโรปินฺโกฺกทีปิ;
พิลาโรสทิโสพฺยโคฺฆ, ทุปฺปโญฺญปินปญฺญวาฯ

๑๓๙ มณฺฑูโกปิสีโหวิย,
กาโกคเณฺหปิเญฺญปิเญฺญ;
พาโลจปณฺฑิโตวิย,
ธีโรปุเจฺฉวเยวเยฯ

๑๔๐ กาโกทุโฎฺฐสกุเณสุ, ฆเรทุโฎฺฐจมูสิโก;
วานโรจวเนทุโฎฺฐ, มนุเสฺสสุจพฺรหฺมโณฯ

๑๔๑ ติณานิภูมิโจทกํ , จตุตฺถํวากฺยสุฎฺฐุตํ;
เอตานิหิสตํเคเห, โนฉิชฺชเนฺตกทาจิปิฯ

๑๔๒ อมฺพุปิวนฺติโนนโชฺช, รุกฺขาขาทนฺติโนผลํ;
เมโฆกทาจิโนสสฺสํ, ปรตฺถายสตํธนํฯ

๑๔๓ คุณากุพฺพนฺติทูตตฺตํ , ทูเรปิวสตํสตํ;
เกฏเกคนฺธมาฆาย, คจฺฉนฺติภมราสยํฯ

๑๔๔ อากิโณฺณปิอสพฺภีธ, อสํสโฎฺฐวภทฺทโก;
พหุนาสนฺนชาเตน, คเจฺฉ นอุมฺมตฺตเกนฯ

๑๔๕ ปาปมิเตฺตวิวเชฺชตฺวา, ภเชยฺยุตฺตมปุคฺคลํ;
โอวาเทจสฺสติเฏฺฐยฺย, ปตฺถโนฺตอจลํสุขํฯ

๑๔๖ ยถาจปนสาปกฺกา, พหิสณฺฑกเมวจ;
อโนฺตอมตปูรโณ, เอวํ สุชนธมฺมตาฯ

๑๔๗ ทุคฺครณฺชปลาเสน , โยนโรอุปนยฺหติ;
ปตฺตาปิคนฺธวายนฺติ, เอวํธีรุปเสวนาฯ

๑๔๘ ธีรํปเสฺสสุเณธีรํ, ธีเรนสหสํวเส;
ธีเรนาลาปสลฺลาปํ, ตํกเรตญฺจโรจเยฯ

๑๔๙. นยํนยติ เมธาวี, อธุรายนยุชฺชติ;
สุนโยเสยฺยโสโหติ, สมฺมาวุโตฺตนกุปฺปติ;
วินยํโสปชานาติ, สาธุเตนสมาคโมฯ

๑๕๐. อปฺปเกนปิเจวิญฺญู , ปณฺฑิตํปยิรูปาสิ;
ขิปฺปํธมฺมํวิชานาติ, ชิวฺหาสูปรสํยถาฯ

๑๕๑. พาหุพลญฺจอมจฺจํ, โภคํอภิชจฺจํพลํ;
อิเมหิจตุพเลหิ, ปญฺญาเวเสฏฺฐํพลํฯ

๑๕๒. พลํปกฺขีนมากาโส , มจฺฉานํอุทกํพลํ;
ทุพฺพลสฺสพลํราชา, กุมารานํรุทํพลํฯ

๑๕๓. พลํจโนฺทพลํสูโร, พลํสมณพฺรหฺมณา;
พลํเวลํสมุทฺทสฺส, พลํติพลมิตฺถิยาฯ

๑๕๔. สุปาทานํพลํสีโห, ตโตปุฬุ๊วโกพลํ;
ตโตกิปฺปิลิโกนโร, ราชาสเพฺพสมนฺตโตฯ

๑๕๕. คติมิคานํปวนํ, อากาโสปกฺขินํคติ;
วิราโคคติธมฺมานํ, นิพฺพานารหตํคติฯ

๑๕๖. จเรยฺยกุลชํปโญฺญ , วิรูปมวิกญฺญกํ;
หีนายปิสุรูปาย, วิวาหสทิสํกเรฯ

๑๕๗. สามามิคกฺขีสุเกสี, ตนฺมชฺฌิมทนฺตวา;
ทสฺสนียามฺขวณฺณา, คมฺภีรนาภิวาจกา;
สุสีลาวายมติจ, หีนกุลํปิวาหเยฯ

๑๕๘. สุโตฺตมาตาวโภเชสิ , ภรเณสุจธาติโย;
กเมฺมสุสกปนฺติ จ, กตกเมฺมสุธาตินํฯ

๑๕๙. ธเมฺมสุปติฏฺฐานิจฺจํ, สยเนสุจวณฺณิภา;
กุเลสุภาตรํวาจี, ยานารีเสฏฺฐสมฺมตาฯ

๑๖๐. โยนํภรติสพฺพทา , นิจฺจํอาตาปีอุสฺสุโก;
สพฺพกามหรํโปสํ, ภตฺตารํนาติมญฺญติฯ

๑๖๑. นจาปิสฺวตฺถิภตฺตารํ, อิจฺฉาจาเรนโรสเย;
ภตฺตุจครฺโนสเพฺพ, ปติปูเชติปณฺฑิตาฯ

๑๖๒. อุฏฺฐาหิกาอนลสฺสา, สงฺคาหิกาปริชเน;
ภตฺตุมนาปํจรติ, สมฺภตมนฺรกฺขติฯ

๑๖๓. เอวํวตฺตติยานารี, ภตฺตุฉนฺทวสานุคา;
มนาปานามเตเทวา, ยตฺถสาอุปปชฺชติฯ

๑๖๔ อิตฺถิเยกจฺจิโยวาปิ , เสยฺยาวุตฺตาวมุนินา;
ภณฺฑานํอุตฺตมาอิตฺถี, อคฺคุปฏฺฐายิกาติปิฯ

๑๖๕ มาตราธีตราวาปิ, ภคินิยาวิจกฺขโณ;
นวิวิตฺตาสเนมเนฺต, นารีมายาวินีนนุฯ

๑๖๖ วิชฺชุตานญฺจโลลตฺตํ, สตฺถานญฺจาติติกฺขณํ;
สิงฺฆตํวายุเตชานํ, อนุกุพฺพนฺตินาริโยฯ

๑๖๗ ทิคุโณถีนมาหาโร ,
พุทฺธิจาปิจตุคฺคุโณ;
ฉคุโณโหติวายาโม,
กาโมตฺวฏฺฐคุโณภเวฯ

๑๖๘ เอกเมกายอิตฺถิยา, อฏฺฐอฏฺฐปติโนสิยุํ;
สูโรจปลวโนฺตจ, สพฺพกามรสาหรา;
กเรยฺยนวเมฉนฺทํ, อุนฺนตฺตาหินปูรติฯ

๑๖๙ วิวาทสีลีอุสฺสุยา , ปสฺสนฺตตณฺหิกาคตา;
อมิตาภุญฺชนานิทฺทา, สตํปุตฺตํปิตํชเหฯ

๑๗๐ ลปนฺตีสทฺธิมเญฺญน, ปสฺสนฺตญฺญํสวิพฺภมา;
จิตฺตกํจินฺตยนฺตญฺญํ, นารีนํนามโกปิโยฯ

๑๗๑ คเณฺหยฺยวาตํชาเลน, สาครเมกปาณินา;
โอสิเญฺจยฺยจตาเฟ้น, สเกนชนเยรวํ;
ปมาทาสุวิสเชฺชยฺย, อิตฺถิเยสาวธมฺมตาฯ

๑๗๒ ชิวฺหาสหสฺสิโกโยหิ , ชีเววสฺสสตํนโร;
เตนนิกมฺมุนาวุโตฺต, ถิโทโสกิํขยํคโตฯ

๑๗๓ ปญฺจฐานานิสมฺปสฺสํ , ปุตฺตมิจฺฉนฺติปณฺฑิตา;
ภโตวาโนภริสฺสติ, กิจฺจํวาโนกริสฺสติฯ

๑๗๔ กุลวํโสจิรํติเฏฺฐ, ทายชฺชํปติปชฺชติ;
อถวาปนเปตานํ, ทกฺขิณานุปทสฺสติฯ

๑๗๕ อติชาตมนุชาตํ, ปุตฺตมิจฺฉนฺติปณฺฑิตา;
อวชาตํนอิจฺฉนฺติ, โยโหติกุลฉินฺนโกฯ

๑๗๖ เอกูทรสมุปฺปนฺนา, นภวนฺติสมสฺสมา;
นานาวณฺณานานาจรา, ยถาพทรกณฺฑกาฯ

๑๗๗ อุทเมฺมพหโวโทเส , ทเมฺมตฺพหโวคุเณ;
ตสฺมาปุตฺตญฺจสิสฺสญฺจ, ทมฺมกาเลวทมฺมเยฯ

๑๗๘ โอวาเทยฺยานุสาเสยฺย,

อสปฺปายานิวารเย;
ทโนฺตหิโยปิโยโหติ,
อทโนฺตโหติอปฺปิโยฯ

๑๗๙. ปุตฺตํวาภาตรํทุฏฺฐํ, อนุสาเสยฺยโนชเห;
กินฺนุเฉชฺชํหตฺถปาทํ, ลิตฺตอสฺจินาสิยาฯ

๑๘๐. อโนฺตชาโตธนกฺกิโต , ทาสโพฺยปคโตสยํ;
ทาสากรมรานิโต, อิเจฺจวํจตฺุธาสิยุํฯ

๑๘๑. ทาสาปเณฺจวโจรยฺย, สขญาตตฺตสทิสา;
ตถาวิญฺญูหิวิเญฺญยฺย, มิตฺตาทาราจพนฺธวาฯ

๑๘๒. ทุฏฺฐทาเรนอมิตฺยา , ทาโสจฺตฺตรวาจโก;
สสเปฺปจฆเรวาโส, มจฺจุเมวนสํสโยฯ

๑๘๓. ยสํลาภํปตฺถยนฺตํ, นรํวชฺชนฺติทูรโต;
ตสฺมาอนเปกฺขิตฺวาน, ตํมคฺคํมคฺคเยพุโธฯ

๑๘๔. ยลํสาลํปสฺเขตฺตํ , คนฺตาจสฺสอภิกฺขณํ;
มิตํธญฺญํนิธาเปยฺย, มิตญฺจปาจเยฆเรฯ

๑๘๕. อญฺชนานํขยํทิสฺวา, วมฺมิกานญฺจสญฺจยํ;
มธูนญฺจสมาหารํ, ปณฺฑิโตฆรมาวเสฯ

๑๘๖. สยํอายํวยํชญฺญา, สยํชญฺญากตากตํ;
นิคฺคเณฺหนิคฺคณฺหารหํ, ปคฺคเณฺหปคฺคณฺหารหํฯ

๑๘๗. เอกยาโมนราธิโปฺป ,
ทฺวิยาโมปณฺฑิโตนโร;
ตโยยาโมฆราวาโสจ,
จตฺยาโมจทุคฺคโตฯ

๑๘๘. โยจพนฺธุหิเตยุโตฺต,
โสปิตาโยจโปสโก;
ตํมิตฺตํยตฺถวิสาโส,
ภริยายตฺถนิพฺพุติฯ

๑๘๙. สทฺธาเปเมสฺสเนฺตสฺ, นคเณมาสกํสตํ;
สทฺธาเปเมอสเนฺตสฺ, มาสกํปิสตํคเณฯ

๑๙๐. ยาจโกอปิโยโหติ , ยาจํอททมปฺปิยํ;
ตสฺมาเสฏฺฐนโรโลเก, ธนํสิปฺปํปริคฺคเหฯ

๑๙๑. สพฺพทาปิธนํรเกฺข, ทารํรเกฺขธนํปิจ;
ทารํธนญฺจอตฺตานํ, รกฺขาเยวสทาภเวฯ

๑๙๒ นสาธารณทารสฺส, นภุเญฺชสาทุเมกโก;
นเสเวโลกายติกํ, เนตํปญฺญายวฑฺฒนํฯ

๑๙๓ สีลวาวตฺตสมฺปนฺโน , อปฺปมตฺตวิจกฺขโณ;
นิวาตวุตฺติอถทฺโธ, สูรโตสขิโลมุทุฯ

๑๙๔ สงฺคเหตาวมิตฺตานํ, สํวิภาคีวิชานวา;
ตเปฺปยฺยอนฺนปาเนน, สทาสมณพฺรหฺมณาฯ

๑๙๕ ธมฺมกาโมสุตฺทฺธโร, ภเวยฺยปริปุจฺฉาโก;
สกฺกจฺจํปยิรูปาเส, สีลวเนฺตพหุสฺสุเตฯ

๑๙๖ ปุพฺพสิโรสิเมธาวี , ทีฆายุทกฺขิณํสิโร;
ปจฺฉิโมจิตฺตสโนฺตสิ, มรณํอุตฺตโรภเวฯ

๑๙๗ อายุมาปาจินํมูขํ, ธนวาทกฺขิณํภเว;
ปจฺฉิมํยสสีภุเญฺช, โนภุเญฺชอุตฺตรํมุขํ;

๑๙๘ ภุตฺวานิสีทนํถูลํ, ติฏฺฐโนฺตพลวฑฺฒโน;
อายุมาจงฺกโมสิยา, ธาวโนฺตโรควชฺชิโตฯ

๑๙๙ โยฺยจสิตญฺจอุณฺหญฺจ , ติณาภิโยฺยนมญฺญติ;
กรํปุริสกิจฺจานิ, โสสุขานวิหายติฯ

๒๐๐ วิสมฺหามตมาเทยฺย, อสุทฺธมฺหาปิกญฺจนํ;
นีจมฺหาปฺยุตฺตโมวิชฺชํ, รตนถิํปิทุกฺกุลาฯ

๒๐๑ คุยฺหมตฺถมสมฺพุทฺธํ, สโมฺพธยติโยนโร;
มนฺตเภทภยาตสฺส, ทาสภูโตติติกฺขติฯ

๒๐๒ อญฺญาตวาสวสตา, ชาตเวทสเมนปิ;
ขมิตพฺพํสปเญฺญน, อปิทาสสฺสตชฺชิตํฯ

๒๐๓ ธนธญฺญปโยเคสุ , ตถาวิชฺชาคเมสุจ;
ทูเตจพฺยาหาเรสุ, จโตฺตลชฺชํสทาภเวฯ

๒๐๔ นหิโกจิกเตกิเจฺจ, กตฺตารํสมเปกฺขเต;
ตสฺมาสพฺพานิกมฺมานิ, สาวเสสานิการเยฯ

๒๐๕ อุปการํหิเตเนว, สตฺตุนาสตฺตุมุทฺธเร;
ปาทลคฺคํกรเฏฺฐน, กณฺฑเกเนวกณฺฑกํฯ

๒๐๖ นเมนมนฺตสฺสภเชภชนฺตํ ,
กิจฺจานิกุพฺพสฺสกเรยฺยกิจฺจํ;
นานตฺถกามสฺสกเรยฺยอตฺถํ,
อสมฺภชนฺตํปินสมฺภเชยฺยฯ

๒๐๗. เชจชนฺติสิเนหากิริยา,
อเปมจิเตฺตน นสมฺภเชยฺย;
ทิโชวทุมํขิณผลํญตฺวา,
อญฺญํอเปเกฺขยฺยมหาหิโลโกฯ

๒๐๘. จเชเอกํกุลสฺสตฺถํ, คามสฺสตฺถํกุลํจเช,
คามํชนปทสฺสตฺถํ, อตฺตตฺถํปถวิํจเชฯ

๒๐๙. ธนํจเชองฺคํวรสฺสเหตุ ,
องฺคํจเชชีวิตํรกฺขมาโน;
ธนํองฺคํชีวิตญฺจาปิสพฺพํ,
จเชนโรธมฺมมนุสฺสรโนฺตฯ

๒๑๐. อหาคจฺฉนฺติหายนฺตา, สตฺตานมิหชีวิตํ;
ตสฺมาหิมาปมตฺตตํ, คจฺฉนฺตุชินสาสเนฯ

๒๑๑. เอเตสิโยฺยสมายนฺติ , สนฺติเตสํนชีรติ;
โยอธิปฺปนฺนํสหติ, โยจชานาติเทสนํฯ

๒๑๒. อคฺคิอาโปอิตฺถีมุโฬฺห, สโปฺปราชกุลานิจ;
ปยตโนวคนฺตโพฺพ, มจฺจุปาณหรานิติฯ

๒๑๓. สตฺถํสุนิจฺฉิตมปีติวิจินฺตนียํ,
สาราธิโตปฺยวนิโปปริสงฺกนีโย;
หตฺถงฺคตาปิยุวตีปริรกฺขนียา,
สตฺถาวนีปยุวตีสุกฺโตวสีตํฯ

๒๑๔. อุสฺสาโหริปฺวมิตฺตํ , อลโสมิตฺตํวริปุ,
วิสํวิยามตํวิชฺชา, ปมาโทอมตํวิสํฯ

๒๑๕. วเหอมิตฺตํขเนฺธน, ยาวกาเลอนาคเต;
ตเมวอาคเตกาเล, ภิเนฺทกุมฺภํวสิลายํฯ

๒๑๖. สิงฺคิํปญฺญาสหเตฺถน , สเตนวาหนํจเช;
หตฺถีนนฺตุสหเสฺสน, เทสจเชฺชนทุชฺชนํฯ

๒๑๗. ปจฺจเกฺขครโวสํเส, ปโรเกฺขมิตฺตพนฺธเว;
กมฺมเนฺตจทาสภเจฺจ, ปุตฺตทาเรสํเสมเตฯ

๒๑๘. สิเนสิปฺปํสิเนธนํ, สิเนปพฺพตมารุเห;
สิเนกาโมจโกโธจ, อิเมปญฺจสิเนสิเนฯ

๒๑๙. สฺตํจกฺขุสตํกณฺณา , นายกสฺสสฺโตสทา;
ตถาปิอนฺธพธิโร, เอสานายกธมฺมตาฯ

๒๒๐. พหูนํอปฺปสารานํ, สามคฺคิยาติทุชฺชโย;

ติเณนวฏฺฏเตรชฺชุ, เตนนาโคปิพนฺธเตฯ

๒๒๑. อุปฺปชฺชเตสเจโกโธ, อาวเชฺชกกจูปมํ;
อุปฺปชฺชเตรเสตณฺหา, ปุตฺตมํสูปมํสเรฯ

๒๒๒. ทานํสิเนหเภสชฺชํ, มเจฺฉรํโทสโนสธํ;
ทานํยสสฺสิเภสชฺชํ, มเจฺฉรํกปฺปโนสธํฯ

๒๒๓. ธนมิเจฺฉวณิเชฺชยฺย , สิปฺปมิเจฺฉพหุสฺสุเต;
ปุตฺตมิเจฺฉนาริกเญฺญ, ราชามจฺจํอิจฺฉาคเตฯ

๒๒๔. มหนฺตํวฏฺฏรุกฺขาทึ, ขุทฺทพีชํพหุปฺผลํ;
สกฺขึกตฺวาอุทิเกฺขยฺย, ปุญฺญปาปํกโรนโรฯ

๒๒๕. กรุกาตพฺพโปเสสุ, นีจวุตฺตึกโรติโย;
นีจตฺตํโสปหนฺตฺวาน, อุตฺตมเตฺถปติฏฺฐติฯ

๒๒๖. อุตฺตมํปณิปาเตน , สูรํเภเทนวิชเย;
หีนมปฺปปทาเนน, วิกฺกเมนสมํชเยฯ

๒๒๗. มตฺตโทสํปเรชญฺญา, ชญฺญาโทสํปรสฺสตุ;
กุโมฺมคุยฺหาอิวงฺคานิ, ปรภาวญฺจลกฺขเยฯ

๒๒๘. อสฺสูรเสยฺยํอาลสฺยํ , จณฺฑิกฺกํทีฆสุตฺติยํ;
เอกสฺสทฺธานคมนํ, ปรทารูปเสวนํ;
เอตํพฺรหฺมณเสฺสวสฺสุ, อนตฺถายภวิสฺสติฯ

๒๒๙. สุราโยโควิกาโลจ, สมชฺชานฆรงฺคโต;
ขิฑฺฑธุโตฺตปาปมิโตฺต, อลโสโสอิเมชนา;
มหาโภคาวินสฺสนฺติ, หีนภาวสฺสิทํผลํฯ

๒๓๐. อติสีตํอติอุณฺหํ, อติสายมิทํอหุ;
อิติวิสฺสฏฺฐกมฺมเนฺต, ขณาอจฺจนฺติมาณเวฯ

๒๓๑. ปรนาสนโตนโฏฺฐ , ปุเรวปรนาสโก;
สิงฺฆํวอานสํยาติ, ติโณปาสาทฌาปโกฯ

๒๓๒. นวิสาเสอมิตฺตสฺส, มิตฺตญฺจาปินวิสาเส;
กทาจิกุปฺปิโตมิโตฺต, สพฺพโทสปกาสโกฯ

๒๓๓. กุเทสญฺจกุมิตฺตญฺจ, กุสมฺพนฺธํกุพนฺธวํ;
กุทารญฺจกุราชานํ, ทูรโตปริวชฺชเยฯ

๒๓๔. กุกฺกโฏอสีโสยาติ , สพฺพาปโทวคจฺฉติ;
อถนีกุกฺกุฏีปุตฺตา, ปุริเสนาวมญฺญเรฯ

๒๓๕. หีนปุโตฺตราชามโจฺจ, พาลปุโตฺตปิปณฺฑิโต;

อธนสฺสปุโตฺตเสฏฺฐิ, ปฺริเสนาวมญฺญเรฯ

๒๓๖. เยนมิจฺฉติสมฺพนฺธํ, เตนตีณินการเย;
วิวาหมตฺถสมฺพนฺธํ, ปโรเกฺขทารทสฺสนํฯ

๒๓๗. อิณเสโสอคฺคิเสโส ,
สตฺรุเสโสตเถวจ;
ปุนปฺปุนมฺปิวฑฺฒนฺติ,
ตสฺมาเสสํนการเยฯ

๒๓๘. กุลชาโตกุลปุโตฺต, กุลวํสสฺรกฺขิโต;
อตฺตนาทุกฺขปโตฺตปิ, หีนกมฺมํนการเยฯ

๒๓๙. สมิโทฺธธนธเญฺญน, นกโฎฺฐทติณคฺคิหิ;
สพฺพโตทุคฺคโตนโฎฺฐ, ตสฺมานทุกฺกฎํกเรฯ

๒๔๐. นคณสฺสคฺคโถคเจฺฉ , สิเทฺธกเมฺมสมํผลํ;
กมฺมวิปฺปตฺติเจโหติ, ผรุสํตสฺสภาสเยฯ

๒๔๑. พาลโกฺกเปตธูโมจ, วุฑฺฒิตฺถิปลฺลโลหกํ;
อายุกฺขยกรํนิจฺจํ, รโตฺตจทธิโภชนํฯ

๒๔๒. อิตฺถีนํทุชฺชนานญฺจ, วิสาโสโนปปชฺชเต;
วิเสสิคิมฺหินทิยํ, โรเคราชกุลมฺหิจฯ

๒๔๓. อยุตฺตกมฺมารภนํวิโรโธ ,
สงฺฆสฺสยุทฺธญฺจมหาพเลหิ;
วิสาสกมฺมํปมทาสุนิจฺจํ,
ทฺวารานิมจฺจุสฺสวทนฺติวิทฺวาฯ

๒๔๔. ปิโยเสเวยฺยนจฺจนฺตํ, สาทุภุเญฺชยฺยนาหิตํ;
ปูชเยมานเยวุเฑฺฒ, ครุํมายายโนภเชฯ

๒๔๕. วินาสตฺถํนคเจฺฉยฺย, สูโรสงฺคามภูมิยํ;
ปณฺฑิตฺวทฺธคูวาณิโชฺช, วิเทสคมโนตถาฯ

๒๔๖. เทหีติวจนทฺวารา , เทหฏฺฐาปญฺจเทวตา;
สชฺชนิยฺยนฺติธิกิตฺติ, มติหีริสิรีปิจฯ

๒๔๗. นตฺถีติวจนํทุกฺขํ, เทหีติวจนํตถา;
วากฺยนตฺถีติเทหีติ, มาภเวยฺยภวาภเวฯ

๒๔๘. ยตฺถโวสํนชานนฺติ, ชาติยาวินเยนวา;
นตตฺถมานํกิริยา, ชเนวสมญฺญาตเกฯ

๒๔๙. มาตาหีนสฺสทุพฺภาสา , ปิตาหีนสฺสทุกฺริยา;
อุโภมาตาปิตาหีนา, ทุพฺภาสาจทุกฺกิริยาฯ

๒๕๐. มาตาเสฏฺฐสฺสสุภาสา,
ปิตาเสฏฺฐสฺสสุกิริยา;
อุโภมาตาปิตาเสฏฺฐา,
สุภาสาจสุกิริยาฯ

๒๕๑. อติทีโฆมหามุโฬฺห , มชฺฌิโมจวิจกฺขโณ;
วาสุเทวํปุเรกฺขิตฺวา, สเพฺพวามนกาสฐาฯ

๒๕๒. อาจาโรกุลมกฺขาติ, เทสมกฺขติภาสิตํ;
สมฺภโวเปมมกฺขาติ, เทหมกฺขาติโภชนํฯ

๒๕๓. ชลปฺปมาณํกุมุทนาฬํ,
กุลปฺปมาณํกรณกมฺมํ;
ปญฺญาปมาณํกถิตวากฺยํ,
ภูมิปฺปมาณํภชฺชลติณํฯ

๒๕๔. ชเวนภทฺรํชานนฺติ , วเหนจพลิพทฺธํ;
ทุเหนเธนุชานนฺติ, ภาสมาเนนปณฺฑิตํฯ

๒๕๕. ชาเนยฺยเปสเนภจฺจํ พนฺธวํปิภยาคเม,
พฺยสเนจตถามิตฺตํ, ทารญฺจวิภวกฺขเยฯ

๒๕๖. วินาสตฺถํนชานนฺติ, กาลํสเพฺพปิโชติกา;
กุกฺกุฏฺฐาปนชานนฺติ, ตโตรุกฺขาตโตภฺวาปาฯ

๒๕๗. ปฐวีภูสนํเมรุ , รตฺติยาภูสนํสสี;
ชนานํภูสนํราชา, เสนานํภูสนํคโชฯ

๒๕๘. สีลตาโสภเตรูปํ,
จาริตาโสภเตกุลํ;
สปฺปุปฺผาโสภเตรญฺญํ,
สคชาโสภเตพลํฯ

๒๕๙. โกกิลานํสทฺทํรูปํ , นารีรูปํปติพฺพตํ;
วิชฺชารูปํอรูปานํ, ขมารูปํตปสฺสินํฯ

๒๖๐. กิสาโสภาตปสฺสีจ,
ถูลาโสภาจตุปฺปทา;
วิชฺชาโสภามนุสฺสาจ,
อิตฺถีโสภาจสามิกาฯ

๒๖๑. รตฺติหีโนนจนฺทโร, อูมิหีโนนสาคโร;
หํสหีโนนสํผุโลฺล, อิตฺถิหีโนนปุริโสฯ

๒๖๒. วตฺถหีนํนลงฺการํ , ปติหีนานนาริกา;
สิปฺปหีโนนปุริโส, เธนุหีนํนโภชนํฯ

๒๖๓. ทีปเกทีปโกจโนฺท, นาริเกทีปโกปติ;
ติโลเกทีปโกธมฺโม, สุปุโตฺตกุลทีปโกฯ

๒๖๔. อปุตฺตกํฆรํสุญฺญํ, เทสํสุญฺญํอราชิกํ;
อปฺปญฺญสฺสมุขํสุญฺญํ, สพฺพสุญฺญํทลิทฺทกํฯ

๒๖๕. โสตํสุเตนวนกุณฺฑเลน ,
ทาเนนปาณีนตุกงฺกเณน;
อาภาติกาโยปุริสุตฺตมสฺส,
ปโรปกาเรนนจนฺทเนนฯ

๒๖๖. ทานํสีลํปริจฺจาคํ , อชฺชวํมทฺทวํตปํ;
อโกธํอวิหิํสญฺจ, ขนฺตีจอวิโรธนํ;
ทเสเตธเมฺมราชาโน, อปฺปมเตฺตนธาเรยฺยุํฯ

๒๖๗. ทานํอตฺถจริยาปิย, วาจาอตฺตสมํปิจ;
สงฺคหาจตุโรอิเม, มุนิเนฺทนปกาสิตาฯ

๒๖๘. อเนมิคานลภนฺติ, มตาภยานิทฺทสุขํ;
ราชาโนปินลภนฺติ, อุตฺตรถามภีตโต;
สํสารภยภิเตน, นรมนฺติเยปณฺฑิตาฯ

๒๖๙. ขมาชาคริยุฎฺฐานํ , สํวิภาโคทยิกฺขนา;
นายกสฺสคุณาเอเต, อิจฺฉิตพฺพาหิตตฺถิโนฯ

๒๗๐. ปริภูโตมุทุโหติ, อติติกฺขญฺจเวรวา;
เอตญฺจอุภยํญตฺวา, อนุมชฺฌํสมาจเรฯ

๒๗๑. เนกนฺตมุทุนาสกฺกา, เอกนฺตติขิเณนวา;
มหเตฺตฎฺฐปิตุอตฺตํ, ตสฺมาอุภยมาจเรฯ

๒๗๒. ยสฺสโกวาณิโชมโจฺจ , สมโณสุตสีลวา;
เตสุวิปุลชาเตสุ, รฎฺฐํปิวิปุลํสิยาฯ

๒๗๓. เตสุทฺพฺพลชาเตสุ, รฎฺฐํปิทฺพฺพลํสิยา;
สรฎฺฐํวิปุลํตสฺมา, ธาเรยฺยรฎฺฐภารวาฯ

๒๗๔. มหารุกฺขสฺสผลิโน, อามํฉินฺทติโยผลํ;
รสญฺจสฺสนชานาติ, พีชญฺจสฺสวินสฺสติฯ

๒๗๕. มหารุกฺขูปมํรฎฺฐํ, อธเมฺมนปสาสติ;
รสญฺจสฺสนชานาติ, รฎฺฐญฺจาปิวินสฺสติฯ

๒๗๖. มหารุกฺขสฺสผลิโน , ปกฺกํฉินฺทติโยผลํ;
รสญฺจสฺสวิชานาติ, พีชญฺจสฺสนนสฺสติฯ

๒๗๗. มหารุกฺขูปมํรฎฺฐํ, ธเมฺมน โยปสาสติ;

รสญฺจสฺสวิชานาติ, รฏฺฐญฺจาปินนสฺสติฯ

๒๗๘. โยจราชาชนปทํ, อธเมฺมนปสาสติ;
สโพฺพสธีหิโสราชา, วิรุโทฺธโหติขตฺติโยฯ

๒๗๙. ตเถวเนคเมหิํสํ , เยยุตฺตากยวิกฺกเย;
โอชาทานพลิกาเร, สโกเสนวิรุชฺฌติฯ

๒๘๐. ปหารวรเขตฺตญฺญู, สงฺคาเมกตนิสฺสเม;
อุสฺสิเตหิํสยํราชา, สพเลนวิรุชฺฌติฯ

๒๘๑. ตเถวอิสโยหิํสํ, สํยเมพฺรหฺมจาริโย;
อธมฺมจาริขตฺติโย, สสเคฺคนวิรุชฺฌติฯ

๒๘๒. สยํกตานปเรน , มหานโชฺชชฺวงฺกตา;
อิสฺสเรนตถารญฺญา, สรเฏฺฐอธิปจฺจตฺตาฯ

๒๘๓. ปุโตฺตปาปํกโตมาตา,
สิโสฺสปาปํกโตครุ;
นาคเรหิกโตราชา,
ราชาปาปํปุโรหิโตฯ

๒๘๔. ปุญฺญาปุญฺญํกโรเนฺตสุ, ฉภาโคเอกเทสกํ;
ราชาลภติสเพฺพหิ, ตสฺมาปาปานิวารเย;
ปุญฺญเมวปวเฑฺฒโนฺต, ชนกายํปสาสเยฯ

๒๘๕. พาลสฺสชีวิตํอปฺปํ , ปณฺฑิตสฺสพหุตรํ;
ชนกายสฺสราชาว, ราชธโมฺมวราชุนํฯ

๒๘๖. อนายกาวินสฺสนฺติ, นสฺสนฺติพหุนายกา;
ถินายกาวินสฺสนฺติ, นสฺสนฺติสุสุนายกาฯ

๒๘๗. วจฺฉปีนญฺจมจฺฉีนํ, กุกฺกุฏีนญฺจเธนุนํ;
ปุตฺตโปโสยถาโหติ, ตถามเจฺจสุราชุนํฯ

๒๘๘. มหิราชกุลํปโตฺต , อญฺญาโตลภเตยสํ;
นาสูโรนาติทุเมฺมโธ, นปมโตฺตกุทาจนํฯ

๒๘๙. ยทาสีลญฺจปญฺญญฺจ , โสเจยฺยญฺจาธิคจฺฉติ;
อถวิสาสิโตตมฺหิ, คุยฺหญฺจสฺสนรกฺขติฯ

๒๙๐. ทิวาวายทิวารตฺติํ, ราชกิเจฺจสุปณฺฑิโต;
อชฺฌิโฏฺฐนวิกเปฺปยฺย, สราชวสติํวเสฯ

๒๙๑. นรญฺญาสมกํวตฺถํ, นมาลํนวิเลปนํ;
อากปฺปํสรกุตฺติํวา, นรญฺญาสทิสมาจเรฯ

๒๙๒. ทิเพ้ราชาอมเจฺจหิ , ภริยาปริวาริโต;
นามโจฺจราชภริยา, ภาวํกุเพฺพถปณฺฑิโตฯ

๒๙๓. อนุทฺธโตอจปโล, นิปโกสํวุตินฺทฺริโย;
มโนปณิธิสมฺปโนฺน, สราชวสติํวเสฯ

๒๙๔. นาสฺสภริยากิเฬฺย, นมเนฺตยฺยรโหคโต;
นาสฺสโกเสธนํคเณฺห, สราชวสติํวเสฯ

๒๙๕. นฺ นิทฺทํพหุํมเญฺญยฺย, นมทายสฺรํปิเว;
นาสทาเยมิเคหเญฺญ, สราชวสติํวเสฯ

๒๙๖. นาสฺสปิฐฺฐํนปลฺลงฺกํ, นโกจฺฉํนนาวํรถํ;
สมฺมโตมฺหีติอารุเฬฺห, สราชวสติํวเสฯ

๒๙๗. นาติทูเรภเชรโญฺญ, นจฺจาสเนฺนวิจกฺขโณ;
สมฺขาจสฺสติเฏฺฐยฺย, สนฺตสโนฺตสภตฺตฺโนฯ

๒๙๘. นเมราชาสขาโหติ ๖, นราชาโหติเมถุโน;
ขิปฺปํกุชฺฌนฺติราชาโน, สุเลนกฺขิวฆฏฺฏิตํฯ

๒๙๙. นปูชิโตมญฺญมาโน, เมธาวีปณฺฑิโตนโร;
ผรุสํปติมเนฺตยฺย, ราชานํปริสํคตํฯ

๓๐๐. ลทฺธทฺวาโรลเภทฺวารํ, เนวราชูสุวีสเย;
อคฺคีวสํยโตติเฏฺฐ, สราชวสติํวเสฯ

๓๐๑. ปุตฺตํวาภาตรํวาปิ , สมฺปคฺคณฺหาติขตฺติโย;
คาเมหินิคเมหิวา, รเฏฺฐหิชนปเทหิ;
ตุณฺหิภูโตวฺทิเกฺขยฺย, นภเณเฉกปาปกํฯ

๓๐๒. หตฺถาโรเหอนิกเฏฺฐ, รถิเกปตฺติการเก;
เตสํกมฺมาวธาเนน, ราชาวเฑฺฒติเวตฺตนํ;
นเตสํอนฺตราคเจฺฉ, สราชวสติํวเสฯ

๓๐๓. จาโปวูนูทโรจสฺส , วํโสวาปิปกมฺปเยฺย;
ปฏิโลมํนวเตฺตยฺย, สราชวสติํวเสฯ

๓๐๔. จาโปวูนูทโรจสฺส, มโจฺฉวสฺสอชิวฺหโก;
อภาสํนิปโกสูโร, สราชวสติํวเสฯ

๓๐๕. นพาฬฺหํอิตฺถิํคเจฺฉยฺย, สมฺปสฺสํ เตชสงฺขยํ;
กาสํสาสํถทฺธาพลํ, ขีณเมโธนิคจฺฉติฯ

๓๐๖. นาติเวลํปภาเสยฺย , นตุณฺหิสพฺพทาสิยา;
อวิติณฺณํมิตํวาจํ, ปตฺถกาเลอุทีรเยฯ

๓๐๗ อโกธโนอสงฺฆโฏฺฐ,
สโจฺจสโณฺหอเปสุโณ;
สมฺผํคิรํนภาเสยฺย,
สราชวสตึ๋วเสฯ

๓๐๘ มาตาปิตุภโรอสฺส , กุเลเชฏฺฐาปจายิโก;
หิริโอตฺตปฺปสมฺปนฺโน, สราชวสตึ๋วเสฯ

๓๐๙ วินิโตสิปฺปวาทนฺต, ยตโตฺตนิยโตมุทุ;
อปฺปมโตฺตสุจิทโกฺข, สราชวสตึ๋วเสฯ

๓๑๐ นิวาตวุตฺติวุเฑฺฒสุ , สปฺปติโสฺสสคารโว;
สูรโตสุขสํวาโส, สราชวสตึ๋วเสฯ

๓๑๑ อารกาปริวเชฺชยฺย, สญฺญิตฺุปหิตํชนํ;
ภตฺตารเมวุทิเกฺขยฺย, นจอญฺญสฺสราชิโนฯ

๓๑๒ สมเณพฺรหฺมเณจาปิ, สีลวเนฺตพหุสฺสุเต;
สกฺกจฺจํปยิรูปาเส, อนฺนปาเนนตปฺปเยฺย;
อาสชฺชปเญฺหปุเจฺฉยฺย, อากงฺขํวุฑฺฒิมตฺตโนฯ

๓๑๓ ทินฺนปุพฺพํนหาเปยฺย , ทานํสมณพฺรหฺมเณ;
นจกิญฺจินิวาเรยฺย, ทานกาเลวณิพฺพเกฯ

๓๑๔ ปญฺญาวาวุฑฺฒิสมฺปนฺโน, วิธานวิธิโกวิโท;
กาลญฺญูสมยญฺญูจ, สราชวสตึ๋วเสฯ

๓๑๕ อุฏฺฐาตากมฺมเจเรสุ, อปฺปมโตฺตวิจกฺขโณ;
สุสํวิหิตกมฺมโนฺต, สราชวสตึ๋วเสฯ

๓๑๖ ขลํสาลํปสุํเขตฺตํ , คนฺตาจสฺสอภิกฺขณํ;
มิตํธญฺญํนิธาเปยฺย, มิตญฺจปาจเยฆเรฯ

๓๑๗ ปุตฺตํวาภาตรํวาปิ, สีเลสุอสมาหิตํ;
อนงฺควาหิเตพาลา, ยถาเปตาตเถวเต;
โจฬญฺจเนสํปิณฺฑญฺจ, อาสนญฺจปทาปเรฯ

๓๑๘ ทาเสกมฺมกเรโปเส , สีเลสุสุสมาหิเต;
ทเกฺขอุฏฺฐานสมฺปเนฺน, อธิปจฺจมฺหิฐาปเยฯ

๓๑๙ สีลวาจอโลโภจ, อนุรุโตฺตจราชิโน;
อาวีรโหหิโตจสฺส, สราชวสตึ๋วเสฯ

๓๒๐ ฉนฺทญฺญูราชิโนอสฺส, จิตฺตโฏฺฐจสฺสราชิโน;
อสงฺกุสกวุตฺติสฺส, สราชวสตึ๋วเสฯ

๓๒๑ อุจฺฉาทเนนฺหาปเนจ , โธเตปาเทอโทสิรํ;

อาหโตปินกุเปฺปยฺย, สราชวสตึ วเสฯ

๓๒๒ ภูมฺภิญฺหิปญฺชลิํ กฺริยา, จาตญฺจาปิปทกฺขิณํ;
กิเมวสพฺพกามานํ, นทาทํ ธีรมุตฺตมํฯ

๓๒๓ โยเทติสยนํ วตฺถํ, ยานํ อาวสตํ ฆรํ;
ปชฺชุโนฺนริวภูตานํ, โภเคหิ อภิวสฺสติฯ

๓๒๔ เทฺววิเมกณฺฑกาติกฺขา , สรีรปริโสสิตา;
กาเมตินิทฺธโนโยจ, โยจกุปฺปติยนิสฺสโรฯ

๓๒๕ อธนสฺสรสํ ขาทา, อพลสฺสหตาหตา;
อปญฺญสฺสกถาวากฺยา, ติวิธํ หีนลกฺขณํฯ

๓๒๖ ปฐพฺยามธุราตีณิ , อุจฺฉุนารีสุภาสิตํ;
อุจฺฉุนารีสุตปฺปนฺติ, นตปฺปนฺติสุภาสิตํฯ

๓๒๗ ปฐพฺยาตีณิรตนานิ, สงฺคหานิมหีตเล;
สิปฺปํ ธญฺญญฺจมิตฺตญฺจ, ภวนฺติรตนาอิเมฯ

๓๒๘ กลฺยาณมิตฺตํ กนฺตารํ, ยุทฺธํ สภายภาสิตุํ;
อสตฺถาคนฺตุมิจฺฉนฺติ, มุฬฺหาเตจตุโรชนาฯ

๓๒๙ ชีวโนฺตปิมตาปญฺจ , พฺยาเสนปริกิตฺติตา;
ทุกฺขิโตพฺยาธิโตปโกฺข, อิณวานิตฺยเสวโกฯ

๓๓๐ จกฺขุทฺวาราทิกํ ฉกฺกํ, สํวุโตสปโญฺญนโร;
ฉพฺพิโธโหติสีเลน, อสีเลนาปิฉพฺพิโธฯ

๓๓๑ นิทฺทาลุโกปมาโทจ, สุขิโตโรควาลโส;
นิจฺฉโนฺทจกมฺมาราโม, สเตฺตเตสตฺถวชฺชิตาฯ

๓๓๒ กุลโชปญฺญวาฉโนฺท , หิโรตฺตโปฺปสุตทฺธโร;
อตฺถกาโมสุรโกฺขจ, อเฏฺฐเตสตฺถยุชฺชิตาฯ

๓๓๓ กุลเสโฏฺฐสปโญฺญจ, วุฑฺฒิสูโรจสีลวา;
พหุสฺสุโตวุฑฺฒาโนจ, มีโรสุคติคามิโก;
นเวเตสุชนาเสฏฺฐา, ปาปาตฺตานํ นิวารเยฯ

๓๓๔ พุโทฺธปเจฺจกพุโทฺธจ, อรหาอคฺคสาวโก;
มาตาปิตาครุสตฺถา, ทายโกธมฺมเทสโก;
ปณฺฑิเตหิ อิเมทส, น ทุพฺภนฺตีติชานิยาฯ

๓๓๕ ธมฺมตฺถกามโมกฺขานํ , ปาโณสํสิทฺธิการณํ;
ตํ นิฆาโตกิํ นิหโต, รกฺขิโตกิํ นรกฺขติฯ

๓๓๖ สถํ ทีฆายุโกสพฺพ , สตฺตานํ สุขการณํ;

อสถํปนสเพฺพสํ, ทุกฺขเหตุนสํสโยฯ

๓๓๗. มนฺตคโตอุจฺฉุรสํ, นชหาติคโชตถา;
สงฺคาเมสุคโตลิพํ, สุสฺสุเตนาปิจนฺทนํฯ

๓๓๘. สารคนฺธํนชหาติ, ทุกฺขปโตฺตปิปณฺฑิโต;
นชหาติสตํธมฺมํ, สุขกาเลกถาวกาฯ

๓๓๙. อตฺตาพนฺธุมนุสฺสานํ, ริปุอตฺตาวชนฺตุนํ;
อตฺตาวนิยโตญาติ, อตฺตาวนิยโตริปุฯ

๓๔๐. อตฺตานํปริจฺจาเคน , ยํนิสฺสิตานุรกฺขนํ;
กโรนฺติสชฺชนาเยว, นตํนิติมาตามตํฯ

๓๔๑. สตฺถกพฺพวิจาเรน, กาโลคจฺฉติธีมตํ;
พฺยสเนนอสาธูนํ, นิทฺทายกลเหนวาฯ

๓๔๒. ภมราปุปฺผมิจฺฉนฺติ, ปุติมิจฺฉนฺติมกฺขิกา;
สุชานาคุณมิจฺฉนฺติ, โทสมิจฺฉนฺติทุชฺชนาฯ

๓๔๓. นมนฺติผลิโนรุกฺขา , นมเตวพุธาชนา;
สุกฺขกฏฺฐญฺจมุโฬฺหจ, เนวนมนฺติภิชฺชเตฯ

๓๔๔. สเจสโนฺตวิวาทติ, ขิปฺปสนฺธิยเรปุน;
พาโลปตฺตาวภิชฺชนฺติ, นเตสมตมาคมฺฯ

๓๔๕. อปฺปมฺปิสาธูนํธนํ, กูปาวาริวนิสฺสโย;
พหุกํปิอสาธูนํ, นจวาริวอณฺณเวฯ

๓๔๖. โสกฐานสหสฺสานิ , ภยฐานสตานิจ;
ทิวเสทิวเสมุฬฺหํ, อาวีสนฺตินปณฺฑิตํฯ

๓๔๗. ทุฏฺฐจิโตฺตปนาหิสฺส, โกโธปาสาณเลขิโต;
กุจฺฉิตโพฺพสุชนสฺส, ชเลเลขาจิรฏฺฐิตาฯ

๓๔๘. นิทฺทุลุโกอสนฺตุโฏฺฐ, อกตญฺญูจภิรุโก;
สโกฺกนฺตินสมาจารํ, สิกฺขิตุํเตกทาจิปิฯ

๓๔๙. สาธุตฺตํสุชนสมาคมาขลานํ ,
สาธูนํนขลสมาคมาขลตฺตํ;
อาโมทํกุสุมภวํทธาติภูมิ,
ภูคนฺธํนจกุสุมานิธารยนฺติฯ

๓๕๐. คุณมทฺธิสมํมเกฺข, ปเรนกลเหสติ;
อทฺธิสมํปกาเสนฺตํ, อนุมตฺตํปิโทสกํฯ

๓๕๑. โทสํปรสฺสปสฺสนฺติ, อตฺตโทสํนปสฺสติ;

ติลมตฺตํปรโทสํ, นาพิ์เกรํนปสฺสติฯ

๓๕๒ โกโธอตฺถํนชานาติ , โกโธธมฺมํนปสฺสติ;
อนฺธตมํตทาโหติ, ยํโกโธสหเตนรํฯ

๓๕๓ โกโธอพฺภนฺตเรชาโต, ธุวํนาเสติโกธนํ;
วตฺถาลงฺการปุญฺญายํ, มญฺชุสายํสิขียถาฯ

๓๕๔ ราโคนามมโนสลฺลํ, คุณวรตฺตโจรโก;
ราหุวิชฺชาสสงฺกิสฺส, ตโปธนหุตาสโนฯ

๓๕๕ นติตฺติราชาธเนน , ปณฺฑิโตปิสุภาสิเต;
จกฺขูปิปิยทสฺสเน, สาคโรปิมหาชเลฯ

๓๕๖ อสนฺตุโฏฺฐยตินโฏฺฐ, สนฺตุโฏฺฐปิมหีปติ;
สสชฺชาคณิกานฏฺฐา, นิลชฺชาสุกุลคตาฯ

๓๕๗ อปาณฺณวคฺคิถีสิปฺปี, อภิชฺฌาลุจปุคฺคโล;
เอเตสํมหิจฺฉนฺตานํ, มหิจฺฉตาอนิจฺฉิตาฯ

๓๕๘ อาโรคฺยํปรมํลาภํ , สนฺตุฏฺฐีปรมํธนํ;
วิสาโสปรมํญาติ, นิพฺพานํปรมํสุขํฯ

๓๕๙ ทุคฺคตํคจฺฉโภลาภ, ลาโภลาเภนปูรติ;
ถเลปวุฏฺฐปชฺชุนฺน, อาโปอาเปนปูรติฯ

๓๖๐ โพธยนฺตินยาจนฺติ, เทหีติปจฺฉิมาชนา;
ปสฺสวตฺถุํอทานสฺส, มาภวตูติอีทิโสฯ

๓๖๑ เสเลเสเลนมาณิกํ , คเชคเชนมุตฺติกํ;
วเนวเนนจนฺทนํ, ฐาเนฐาเนนปณฺฑิตํฯ

๓๖๒ สเตสุชายเตสูโร, สหเสฺสสุจปณฺฑิโต;
วากฺยํสตสหเสฺสสุ, จาโคภวติวานวาฯ

๓๖๓ ชิเนนอาคตํสูรํ, ธนญฺจเคหมาคตํ;
ชิณฺณอนฺนํปสํเสยฺย, ทารญฺจคตโยพฺพนํฯ

๓๖๔ โปตฺถเกสุจยํสิปฺปํ , ปรหเตฺถสุยํธนํ;
ยทาอิเจฺจสมุปฺปเนฺน, นตํสิปฺปํนตํธนํฯ

๓๖๕ วาจาวุธาจราชาโน, สจฺจาวุธาจสมณา;
ธนาวุธาเสฏฺฐิโนจ, โคณาวุธาทลิทฺทกาฯ

๓๖๖ อุกฺกเฏฺฐสูรมิจฺฉนฺติ, โกลาหเลสุภาสิตํ;
ปิยํอนฺนญฺจปานญฺจ, อตฺถกิเจฺจสุปณฺฑิตํฯ

๓๖๗ ภิปเณตารเยมิตฺตํ , ทุพฺภิเกฺขธญฺญํธารเย;
สภายํธารเยสิปฺปํ, สงฺคหานิมหีตเลฯ

๓๖๘ ทุพฺภิเกฺขอนฺนทานญฺจ, สุภิเกฺขจหิรญฺญทํ;
ภเยจภยธาตารํ, สเพฺพสํวรมํวรํฯ

๓๖๙ หํโสมเชฺฌนกากานํ, สีโหคุนฺนํนโสภเต;
คทฺรภานํนตุรโงฺค, พาลานญฺจนปณฺฑิโตฯ

๓๗๐ นโสราชาโยอเชยฺยํ , ชินาตินโสสขารํ;
โยอยุเตฺตนชินาติ, นสาภริยาปติโน;
วิโรธตินเตปุตฺตา, เยนภรนฺติ ชิณฺณฯ

๓๗๑ นตฺถิวิชฺชาสมํมิตฺตํ, นตฺถิพฺยาธิสโมริปุ;
นตฺถิอตฺตสมํเปมํ, นตฺถิกมฺมปรํพลํฯ

๓๗๒ อิตฺถิมิโสฺสกฺโตสีลํ,
มํสภโกฺขกุโตทยํ;
สุราปาโนกุโตสจฺจํ,
มหาโกโธกุโตตปํฯ

๓๗๓ ภวาติภาโรสมตฺถานํ , กิํทูโรพฺยวหารินํ;
โกวิเทโสสวิชฺชานํ, โกปโรปิยวาทินํฯ

๓๗๔ ทุพฺภิโกฺขกสิโนนตฺถิ, สนฺตานํนตฺถิปาปโก;
มฺคสฺสกลโหนตฺถิ, นตฺถิชาครโตภยํฯ

๓๗๕ พาลิตฺถีมกฺขิกาตุณฺฑิ, อิสีนญฺจกมณฺฑลุ;
เสตมฺพุผลํตมฺพุลํ, โนชฺฌิฏฺฐมฺปชายโตฯ

๓๗๖ ปญฺจรตฺยาสุคนฺธพฺพา , สตฺตรตฺยาธนุคฺคหา;
เอกมาสาสุภริยา, อฑฺฒมาสาสิสฺสามลาฯ

๓๗๗ มลิตฺถิยาทุจฺจริตํ, มเจฺฉรํททโตมลํ;
มลาเวลามกาธมฺมา, อสฺมิํโลเกปรมฺหิจ;
มลํมลตรํตโต, อวิชฺชาปรมํมลํฯ

๓๗๘ สุตสฺสรกฺขาสพฺพทาภิโยโค,
กุลสฺสวตฺตํปุริสสฺสวิชฺชา;
รโญฺญปมาโทปสโมธนสฺส,
อิตฺถีนฺตุนเตฺถวชาตุรกฺขาฯ

๓๗๙ สตฺตานํชรตาหนฺติ , ตณฺหาหนฺติสพฺพสุขํ;
สพฺพพลํจินฺตาหนฺติ, ทยาหนฺติสกํธนํฯ

๓๘๐ นีเจวาโสสิริํหนฺติ, หนฺติครุํจยาจโก;

ปสํสาสุคุณํหนฺติ, หนฺติจิตฺตํอสญฺญตาฯ

๓๘๑. อสนํภยมนฺตานํ , มจฺจานํมรณํภยํ;
อุตฺตมานนฺตุสเพฺพสํ, อวมานํปรํภยํฯ

๓๘๒. สูริโยตปนํตโป, นสนฺติปริวาริตา;
จนฺทรํสีตลํชาตํ, ตารกาปริวาริตา;
อุปมาเอตฺถญาตพฺพา, สูริยจนฺทราชุนํฯ

๓๘๓. อลโสมนฺทพุทฺธิจ, สุขิโตโรคปีฬิโต;
นิทฺทาโรมํสวฑฺฒโน, สุภโกฺขจวิลุทฺธโกฯ

๓๘๔. ปมาโทชายเตมทา, ปมาทาชายเตขโย;
ขยาโทสาปวฑฺฒนฺติ, มทํกินฺชเหพุโธฯ

๓๘๕. ยาทิสํวปฺปเตพีชํ , ตาทิสํผลํสมฺปโตฺต;
กลฺยาณการิกลฺยาณํ, ปาปการีจปาปกํฯ

๓๘๖. ปุญฺญาปาปผลํโยเจ, นสทฺทหติสจฺจโต;
โสเวสกานนํขิปฺปํ, อาทาสตลมานเยฯ

๓๘๗. สมฺปรายิกเตฺถโย , นสทฺทหติเจปิโส;
อาวาเสสปฺปคามีนํ, โมกฺขเภกินฺปสฺสติฯ

๓๘๘. สทฺธาหิริจโอตฺตปฺปํ, พาหุสจฺจํวิรํสติ;
ปญฺญาจสตฺตธเมฺมหิ, สมฺปโนฺนปณฺฑิโตมโตฯ

๓๘๙. รวิมูลํสสีขนฺธํ, โสริองฺคาจปตฺติกํ;
พุทฺธํปุปฺผํครุพีชํ, ภรคุผลเมวจฯ

๓๙๐. โปตฺถกาทีนิเขตฺตํว , เลขานิยุคนงฺคลํ;
อกฺขรานิพีชํกตฺวา, จรโนฺตปณฺฑิโตภเวฯ

๓๙๑. อกฺขรํเอกเมกญฺจ, พุทฺธรูปํสมํสิยา;
ตสฺมาหิปณฺฑิโตโปโส, ลิเขยฺยปิฏกตฺตยํฯ

๓๙๒. ทุคฺคตึนาภิชาเยยฺย, ปิฏกตฺตยการโก;
พหุกฺขตฺตุํจกฺกวตฺติ, ราชาจตฺทีปาธิโปฯ

๓๙๓. ปเทสรชฺชํวิปุลํ, คณนาโตอสเงฺขยฺยโก;
ฉกามาวจโรเทว, ราชาโหติพหุกฺขตฺตุํฯ

๓๙๔. ทานาทีนิจปุญฺญานิ , กโรโนฺตโพธิองฺกุโร;
ภวาสพฺพงฺคสมฺปโนฺน, ติโลกปูชิโตภเวฯ

๓๙๕. อเทฺธมหทฺธเนผิเต, ชายเรกุลมุตฺตเม;
อุตฺตเมเนวสํวาโส, ปิฏกตฺตยวาจโกฯ

๓๙๖ เอกกฺขรผเลนหิ, ปิฏกตฺตยการโก;
จตุราสีติสหสฺสํ, ลภนฺติปวรํสุขํฯ

๓๙๗ อปฺปเกนาปิเมธาวี, ปาภเตนวิจกฺขโณ;
สมุฏฺฐาเปติอตฺตานํ, อนุมคฺคิวสนฺธมํฯ

๓๙๘ ทุกฺขํปาปสฺสปุญฺญสฺส , สุขํมิสฺสสฺสมิสฺสกํ;
สพฺพํสทิสกํยาติ, ญาตพฺพํกมฺมุโนผลํฯ

๓๙๙ โจเทโนฺตจตุภาคาจ, กมฺมการาตโยภาคา;
สามิโนสมภาคาจ, เอกภาคานุโมทนาฯ

๔๐๐ อนตฺตสฺสวากฺยาปรมํตฺณฺหิ ,
อสนฺตมิตฺตาปรมํเอกํ;
สุรูปทาราวรมนฺธา,
ทูเรกลาภาวรมสฺสสุกฺขํฯ

๔๐๑ หีนจโชฺชปิเจ โหติ, อุฎฺฐาตาธีติมานโร;
สีลอาจารสมฺปโนฺน, นิเสอคฺคิวภาสติฯ

๔๐๒ นจชฺชวสโลโหติ,
นจชฺชโหติพฺรหฺมโณ;
กมฺมุนาวสโลโหติ,
กมฺมุนาโหติพฺรหฺมโณฯ

๔๐๓ ปฐวีเวฬุกํปตฺตํ , จกฺกวาฬํสุจิปฺผลํ;
สิเนรุวมฺมิกํขุทฺทํ, สมฺโทฺทปาติตํยถาฯ

๔๐๔ เอเกเนวจกเปฺปน, มาตุขีรํนสญฺจยํ;
ตโตตุสมฺโทฺทจาปิ, อติเรกตรํพหุํฯ

๔๐๕ พฺรหฺมาติมาตาปีตโร, ปุพฺพาจริยาวุจฺจเต;
อาหุเนยฺยาจปุตฺตานํ, ปชานมนุกมฺปกาฯ

๔๐๖ ตสฺมาหิเนนมเสฺสยฺย , สกฺกเรยฺยจปณฺฑิโต;
อเนฺนนอโถปาเนน, วเตฺถนสยเนนจฯ

๔๐๗ อุจฺฉาทเนนนฺหาเปน, ปาทานํโธวเนนจ;
อุฏฺฐายปาทจริยา, อุปฏฺฐาเปยฺยปณฺฑิโต;
อิเธวนํปสํสนฺติ, ปจฺจสเคฺคปโมทติฯ

๔๐๘ เอกเสฺสเกนกเปฺปน , ปุคฺคลสฺสฏฺฐิสญฺจโย;
สมํปพฺพตราสิมฺหิ, อิติวุตฺตํมเหสินาฯ

๔๐๙ สพฺพทานํธมฺมทานํชินาติ;
สพฺพรสํธมฺมรโสชินาติ,

สพฺพรตึ ธมฺมรติ ชินาติ;
สพฺพทุกฺขํ ตณฺหกฺขโย ชินาติฯ

๔๑๐. อปฺปมาทรตา โหถ, สจิตฺตมนุรกฺขถ;
ทุกฺขา อุทฺธรถตฺตานํ, ปงฺเก สนฺโนว กุญฺชรํฯ

๔๑๑. ลชฺชทุชฺชนสํสคฺคํ , ภช สาธุสมาคมํ;
กร ปุญฺญมโหรตฺตึ, สร นิจฺจมนิจฺจตํฯ

๔๑๒. อนิจฺจา วต สงฺขารา, อุปฺปาทวยธมฺมิโน;
อุปฺปชฺชิตฺวา นิรุชฺฌนฺติ, เตสํ วูปสโม สุโขฯ

๔๑๓. นหิ ธมฺโม อธมฺโม จ, อุโภ สมวิปากิโน;
อธมฺโม นิรยํ เนติ, ธมฺโม ปาเปติ สุคฺคตึฯ

๔๑๔. สมสีสํ สมปาทํ , อนุตฺตรญฺจ สมํ สมํ;
อิทํ มนสิ นิธาย, ลิเขยฺย ปิฎกตฺตยนฺติฯ